

Timplan 4, inledande undervisning, 45 min

Säkerhetsfärdigheter och egna gränser

Uppgifterna i denna timplan baserar sig på THL:s material på finska "Tunne- ja turvataitoja lapsille", skribenter Kaija Lajunen, Minna Andell och Mirja Ylenius-Lehtonen.

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille WEB.pdf](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf)

Mål

Eleven lär sig att känna betydelsen av konventionen om barnets rättigheter med tanke på säkerheten. Eleven förstår betydelsen av att skydda privatlivet och de personliga gränserna. Eleven övar sig att identifiera och namnge olika beröringar och känslor genom sina egna erfarenheter och iakttagelser (L3).

Läroämnen

Lämpar sig för alla lektioner (bl.a. miljölära, religion, livsåskådningskunskap)

Artiklar

Konventionen i allmänhet och artiklarna 16 och 34 i synnerhet.

Nyckelord

Konventionen om barnets rättigheter, egna gränser, bestämdhet, beröringar som ges rött eller grönt ljus, baddräksregeln, säkerhetsfärdigheter

Tillbehör

Tavelbild (beröringar som ges grönt eller rött ljus), gröna och röda färgpennor, målarpenslar, musikutrustning (t.ex. smarttelefon/YouTube)

Lektionens gång

Inledning: Mina gränser (10 min)

Ni går under lärarens ledning igenom vad de egna gränserna betyder.

- Dina gränser anger var du börjar och var du slutar. De hjälper dig att skilja dig från andra människor och vara tryggt med andra.

- Gränserna anger också vad du går med på att göra och vad du inte går med på. Var och en bör fundera på vad han eller hon själv vill gå med på och vad han eller hon inte vill gå med på. Det är viktigt att agera i enlighet med vad man anser vara rätt och rättvist.
- Vilka saker eller handlingar lönar det sig inte att gå med på, även om någon försöker locka och utöva påtryckningar?
- Måste man ibland gå med på något man inte vill gå med på? Hurdana är sådana situationer?

Övningar i att säga emot (10 min)

(Denna uppgift kommer från THL:s material "Tunne- ja turvataitoja lapsille", s. 178, skribenter Kaija Lajunen, Minna Andell och Mirja Ylenius-Lehtonen.)

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf

Ni övar parvis på att vara högljudda. Ibland krävs det att du ska vara högljudd för att den andra ska tro dig och ta dig på allvar. Du behöver inte alltid lyda en annan. Det lönar sig att tänka själv och överväga vad som är förnuftigt och vad som inte är förnuftigt.

Barnen hittar parvis på en befallning och dess motsats för olika situationer där man vägrar lyda (till exempel: Ge mig dina pengar! – Nej, jag ger inte!). Befallningarna och deras motsats kan skrivas på tavlan eller i ett blädderblock.

Till exempel:

- Ge! – Nej, jag ger inte!
- Gör! – Nej, jag gör inte!
- Ta! – Nej, jag tar inte!
- Titta! – Nej, jag tittar inte!
- Gå! – Nej, jag går inte!
- Kom! – Nej, jag kommer inte!

Till sist diskuterar ni tillsammans:

- I vilka situationer behöver du högljutt kunna säga emot?
- När är det klokt att inte lyda en annan?

Beröringar som ges grönt eller rött ljus (20 min)

(Denna uppgift kommer från THL:s material "Tunne- ja turvataitoja lapsille", s. 194 och 198, skribenter Kaija Lajunen, Minna Andell och Mirja Ylenius-Lehtonen.)

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf

Ett barn har rätt att bestämma hur man rör barnet. Ni lär er att känna igen olika beröringar, dessa beröringar ges grönt eller rött ljus.

En tavelbild visas och principerna för beröringar som ges grönt eller rött ljus läses högt för barnen. Tavelbild: www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/10/tavelbild-Beroringar-som-far-gront-eller-rott-ljus.pdf

Trevliga beröringar som gör att man blir på gott humör kan kallas för beröringar som får grönt ljus. Beröringar som känns obehagliga och otrevliga kan kallas för beröringar som får rött ljus.

Beröringar som får grönt ljus

- ger oss en trygg och trevlig känsla. De får oss att känna oss värdefulla och accepterade. Till beröringar med grönt ljus säger vi JA.

Beröringar som får rött ljus kallar vi beröringar,

- som känns otrevliga eller gör ont. De kan också göra oss arga eller skrämna oss. De får oss att bli ledsna. Vi behöver inte gå med på beröringar som får rött ljus. Till dem ska vi säga NEJ.
- Beröringar som får rött ljus gör oss förvirrade och gör att vi känner obehag. Vi är inte helt säkra på hur de känns eller vad vi tycker om dem. Dyliga förvirrande beröringar som får rött ljus kan rikta sig mot privata kroppsdelar som vanligen finns under baddräkten. Vi ska inte heller samtycka till förvirrande och obehagliga beröringar med rött ljus. Till dem ska vi säga NEJ.
- De är sådana beröringar där någon annan tvingar, utövar påtryckning, övertalar eller mutar den andra att röra sig själv, till exempel på sina egna privata kroppsdelar. Det är inte rätt att tvinga någon att röra vid sig själv. Även då är det rätt att säga NEJ.
- Beröringar som får rött ljus ska aldrig betraktas som en hemlighet, även om någon kräver det. Det är alltid rätt att berätta om dem för en pålitlig vuxen.

Som hjälp kan ni också använda videon om baddräcksregeln (Yle/Pikku Kakkonen, på finska): <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/06/05/pikku-kakkosessa-annetaan-kaikille-kehon-osille-nimi-ja-opetellaan>

Ni utför med barnen uppgiften Grönt eller rött ljus, där ni övar att identifiera beröringar som får grönt eller rött ljus.

För barn skrivs den bifogade uppgiften ut. De färger lamporna röda eller gröna enligt anvisningarna. Till sist ska ni diskutera denna uppgift tillsammans.

Uppgift: Grönt eller rött ljus? www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/10/Gront-eller-rott-ljus.pdf

Alternativt kan uppgiften utföras aktivitetsbaserat:

Läraren läser för barnen högt situationerna i kompendiet eller projicerar dem på en filmduk. Eleverna står upp när de anser att det rör sig om en beröring med grönt ljus och sitter kvar

när det rör sig om en beröring med rött ljus. Slutligen kan ni diskutera ämnet tillsammans och ni funderar tillsammans på 2–3 situationer som barnen kommer på och där det är fråga om en beröring som ges rött eller grönt ljus.

Till slut går ni igenom trepunktsregeln. Om någon situation eller beröring känns illa:

1. Säg NEJ.
2. Gå bort.
3. Berätta för en bekant och trygg vuxen.

Avkoppling med målarpensel (5 min)

Ni övar beröringar som känns trevliga samt medveten närvaro och avkoppling.

Eleverna delas in i par. Läraren spelar avslappnande musik (t.ex. med en smarttelefon via YouTube). Den ena personen i paret lägger sig på golvet eller ett annat underlag. Den andra personen tar en pensel i handen och rör lätt med penseln sitt par på olika delar av kroppen. Övningen pågår i cirka 1–2 minuter och därefter byter paret plats. Eleverna påminns om var den får röra den andra. Avkopplingsövningen kan också genomföras med handen om det inte finns några penslar. Till sist diskuterar ni tillsammans hur övningen kändes.

Differentiering

Differentieringen sker inom uppgifterna. Mångsidiga inlärningsätt: verbalt, diskuterande, visuellt, aktivitetsbaserat och skriftliga vanor har beaktats.

Ytterligare uppgifter och material

- Uppgift om situationer som kräver säkerhetskunskap i skolan
<https://www.lapsenoikeudet.fi/sv/kampanj/veckan-for-barnets-rattigheter/skolor/1-2-klass/sakerhetskunskap/>
- Yle/Pikku Kakkonens videor om fostran i känslor och säkerhetsfärdigheter. Det finns fyra videor på finska: Människokroppens delar, Baddräcksregeln, Regeln om beröring och Trepunktsregeln. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/06/05/pikku-kakkosessa-annetaan-kaikille-kehon-osille-nimi-ja-opetellaan>
- Befolkningsförbundet, Kropps och känslokort - Handledarens guide (pdf):
<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2021/10/20b65de7-pok-opas-ruotsi-vihko-painoaineisto-tulostukseen-9-2021.pdf>
- Fler idéer finns på finska i projektet Turvallinen Oulu och Perusopetuksen tunne- ja turvataitokasvatuksen opetusmateriaali (Klasser 1–2):
https://www.turvataitokasvatus.fi/documents/23152206/26913058/Turvallinen-Oulu_1-2luokka_A4_sahkoinen_29092021_1.pdf/19661132-3b66-4441-a0bc-a4a5786c256c

